

Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministriniň
2022-nji ýylyň ýylyň 29-njy awgustynda çykaran 74-IŞ belgili
B U Ý R U G Y

**Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar hakynda birkysmy
Düzgünnamany tassyklamak barada**

2021-nji ýylyň 18-nji dekabrynda kabul edilen “Durmuş hyzmatlary hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň 9-njy maddasynyň 5-nji bendiniň “a” kiçi bendiniň talaplaryny ýerine ýetirmek maksady bilen, **buýurýaryn:**

1. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar hakynda birkysmy Düzgünnamany tassyklamaly (goşulýar).

2. Şu aşakdakylary güýjüni ýitiren diýip ykrar etmeli:

1) Türkmenistanyň Adalat ministrliğinde 2020-nji ýylyň 13-nji maýynda 1326 bellige alyş belgisi bilen döwlet belligine alnan, “Gartaşan adamlara we maýyplygy bolan adamlara durmuş taýdan hyzmat edýän döwlete degişli edaralar hakynda düzgünnamany tassyklamak barada” Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministriniň 2020-nji ýylyň 15-nji aprelinde çykaran 45-Ö belgili buýrugyny;

2) Türkmenistanyň Adalat ministrliğinde 2021-nji ýylyň 5-nji fewralynda 1440 bellige alyş belgisi bilen döwlet belligine alnan, “Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministriniň 2020-nji ýylyň 15-nji aprelinde çykaran 45-Ö belgili buýrugy bilen tassyklanan, Gartaşan adamlara we maýyplygy bolan adamlara durmuş taýdan hyzmat edýän döwlete degişli edaralar hakynda düzgünnama üýtgetmeler we goşmaçalar girizmek barada” Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministriniň 2021-nji ýylyň 12-nji ýanwarynda çykaran 5-Ö belgili buýrugyny.

3. Şu buýrugyň ýerine ýetirilişine Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministriniň orunbasary H.Taçjanowa gözegçilik etmeli.

Ministr

M.Sylapow

Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş
taýdan goramak ministriniň
2022-nji ýylyň 29-njy awgustynda
çykaran 74-IŞ belgili buýrugy bilen
tassyklandy

Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar hakynda birkysmy Düzgünnama

I bab. Umumy düzgünler

1. Şu Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar hakynda birkysmy Düzgünnama (mundan beýläk - Düzgünnama) 2021-nji ýylyň 18-nji dekabrynda kabul edilen “Durmuş hyzmatlary hakynda” Türkmenistanyň Kanunynyň 9-njy maddasynyň 5-nji bendiniň “a” kiçi bendine laýyklykda işlenip taýýarlanylady we adamlaryň aýratyn toparlaryna durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň işini guramagyň hukuk esaslaryny kesgitleýär.

2. Düzgünnamanyň maksatlary üçin şu düşüňjeler ulanylýar:

1) **durmuş hyzmatlary çygryndaky şahsy zerurlyklar** – bu belli bir usulyýet esasynda we standartlaşdyrylan görnüşe görä toplanan maglumatlary umumylaşdyrmak we deňeşdirmek, toplumlaýyn seljermek, gaýtadan seretmek arkaly ýüze çykarylan durmuş hyzmatlaryna bolan şahsy zerurlyklar;

2) **dikeldiş çäreleri (reabilitasiýa)** – raýatyň şahsy we durmuş ýagdaýyny dikeltmäge, şeýle hem jemgyýete uýgunlaşmagy üçin ukyplarynyň döremegine, jemgyýete uýgunlaşmakda ýüze çykýan päsgelçilikleriň aradan aýrylmagyna, özüni alyp barmaklygyň kadalaryna uýgunlaşdyrylmagyna, oňyn garaýyşly gatnaşyklara we jemgyýete peýdaly işe gönükdirilen çäreleriň toplumu;

3) **durmuşa uýgunlaşma** – durmuşa uýgunlaşma kyn durmuş ýagdaýyna düşen adamlaryň hukuklarynyň we bähbitleriniň goralmagyny amala aşyrmaga, olaryň zähmete we durmuşa ugrukdyrylmagyna ýardam berilmegi üçin gönükdirilen çäreleriň toplumu.

3. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar durmuş hyzmatlary çygryndaky şahsy zerurlyklaryna baha bermek arkaly kyn durmuş ýagdaýyny ýeňip geçip bilmeýän durmuş hyzmatlaryna mätäç diýlip ykrar edilen adamlara durmuş taýdan hyzmat etmek maksady bilen döredilýär.

4. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralary eýeçiliginiň görnüşine garamazdan ýuridik şahslar we (ýa-da) hususy telekeçiler döredip bilerler.

5. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar öz işinde Türkmenistanyň Konstitusiyasyna, Türkmenistanyň Ilaty durmuş taýdan goramak hakynda kodeksine, “Durmuş hyzmatlary hakynda” Türkmenistanyň Kanunyna, Türkmenistanyň Prezidentiniň namalaryna, Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň palatalarynyň kararlaryna, Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň çözümlerine, Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryna, Türkmenistanyň halkara şertnamalaryna, öz Tertipnamasyna we şu Düzgünnama goldanýarlar.

6. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň hukuk salgysy hökmünde onuň ýerleşýän ýerini kesgitleýän, Ýuridik şahslaryň ýeke-täk döwlet sanawyna resmi ýagdaýynda bellige alnan we şoňa girizilen salga düşünilýär. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň diňe bir hukuk salgysy bolup biler.

7. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar öz işinde möhüri, möhürçeleri we resmi kagyzlary ulanýarlar. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň möhürinde, möhürçelerinde we resmi kagyzlarynda olaryň resmi ady görkezilýär. Döwlet edaralarynyň garamagyndaky Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň möhürlerinde we resmi kagyzlarynda ýokary guramasynyň ady we Türkmenistanyň Döwlet Tugrasynyň şekili Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde ýerleşdirilýär.

8. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň Türkmenistanyň banklarynda Türkmenistanyň milli we daşary ýurt pulundaky hasaplaşyk we beýleki hasaplary açmaga hukugy bardyr.

9. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň düzüm gurluşy we dolandyrylyşy Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda kesgitlenýär.

10. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar öz borçnamalary boýunça özüne degişli ähli emläk bilen jogap berýärler.

II bab. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar we olaryň wezipeleri

11. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar Türkmenistanyň kanunlaryna we şu Düzgünnama laýyklykda, şu aşakdaky görnüşler boýunça döredilip bilner:

- 1) Ilata durmuş taýdan hyzmat edýän edara;
- 2) Gartaşan adamlar we maýyplygy bolan adamlara durmuş hyzmatyny etmek boýunça öý-internaty, şol sanda ähli amatlyklary bolan has oňaly, psihonewrologiki we beýleki öý-internatlary hem-de saglygyny dikeldiş merkezleri, dikeldiş bejergini berýän bölümleri, ýörite okuw-terbiýeçilik, ýöriteleşdirilen şypahanalary;
- 3) Psihofiziki ösüşinde aýratynlyklary bar bolan, maýyplygy bolan çagalar üçin öý-internaty we merkezler;
- 4) Maşgalalar we çagalar üçin durmuş taýdan hyzmat edýän edara;
- 5) Durmuş taýdan hyzmat edýän toplumlaýyn maslahat beriş ýa-da durmuş çylşyrymlyklaryny başdan geçirýän adamlar üçin (gaçybatalga) ýöriteleşdirilen (merkez) edara;
- 6) belli bir ýaşayan ýeri bolmadyklara wagtlaýyn ýaşamak üçin öý;
- 7) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň beýleki görnüşleri.

12. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň wezipeleri:

- 1) durmuş hyzmatlarynyň edilmegine mätäç adamlara şol hyzmatlaryň edilmeginiň şertlerine uýgunlaşmagyny üpjün etmek;
- 2) durmuş hyzmatlarynyň peýdalanyjylaryna (mundan beýläk - peýdalanyjy) sosial-durmuş, sosial-saglygy goraýyş, sosial-pedagogiki, sosial-psihologiki, sosial-zähmet we sosial-hukuk hyzmatlaryny etmek;
- 3) Peýdalanyjylaryň şahsy we durmuş ýagdaýynyň dikeldilmegi üçin dikeldiş çäreleriniň toplumyny geçirmek;

4) esaslandyryjynyň çözüdi esasynda Peýdalanyjylaryň Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralarda durmuşa uýgunlaşdyrylyp ýaşamagyny üpjün etmek;

5) öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde eýeçiliginiň görnüşlerine garamazdan, guramalar we hususy telekeçiler bilen durmuş hyzmatlaryny etmegiň meseleleri boýunça hyzmatdaşlyk etmek;

6) Türkmenistanyň kanunçylygynda gadagan edilmedik beýleki durmuş hyzmatlary etmek.

13. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar Ykdysady işleriň görnüşleriniň döwlet klassifikatoryna laýyklykda durmuş hyzmatlarynyň bir ýa-da birnäçe görnüşini amala aşyrmaga haklydyr.

14. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar ygtyýarlandyrylmagy, sertifikatlaşdyrylmagy we beýleki rugsat beriji resminamalaryň alynmagy talap edilýän işleriň görnüşleri bilen, Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde ygtyýarnama, sertifikat we beýleki rugsat beriji resminamalary alandan soň meşgullanyp bilýärler.

15. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar öýde, ýarym ýatymlaýyn ýa-da ýatymlaýyn görnüşlerinde Peýdalanyjylara durmuş hyzmatlaryny edip bilerler. Durmuş hyzmatlarynyň edilmegi, hemişelik ýa-da wagtlaýyn esasynda, kyn durmuş ýagdaýyna düşen adamlaryň durmuş hyzmatlary çygryndaky şahsy zerurlyklaryna baha bermek bilen amala aşyrylýar.

16. Öýde durmuş hyzmatlary Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň durmuş işgärleri tarapyndan hemişelik ýa-da wagtlaýyn durmuş taýdan hyzmat edilmegine mätäç adamlara dürli häsiýetli durmuş hyzmatlarynyň edilmegi arkaly amala aşyrylýar hem-de olaryň uýgunlaşmagy we dikeldilmegi we (ýa-da) olaryň ýaşayşynyň kadaly şertlerini hemişelik goldap durmak üçin, kyn durmuş ýagdaýlarynda kömek bermek, şeýle hem şuna meňzeş ýagdaýlary çaklamak we olaryň önüni almak üçin tebigy şertleri peýdalanmak maksady bilen geçirilýär.

17. Öýde durmuş hyzmatlary Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň işgärleri tarapyndan ýeke ýaşayan adamlara we garrylygy, näsaglygy, maýyplygy we olaryň ýaşayş-durmuş şertlerini bozýan beýleki halatlary bilen baglanyşykly öz-özüne hyzmat etmek ukybyny bölekleyin ýitiren adamlara edilýär.

18. Ýarym ýatymlaýyn görnüşindäki durmuş hyzmatlary olary Peýdalanyjylara Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar tarapyndan günün belli bir wagtynda edilýär.

19. Ýatymlaýyn görnüşindäki durmuş hyzmatlary, olary Peýdalanyjylara Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar hemişelik, wagtlaýyn (aýratyn meýilnamada kesgitlenen möhlete) baş günlük (hepde-de), gije-gündiziň dowamynda ýaşalyan wagtynda edilýär.

III bap. Durmuş hyzmatlary we olaryň hili

20. Durmuş hyzmatlarynyň peýdalanyjysy bolup biljek adamyň şahsy zerurlyklaryna baha bermegiň esasynda durmuş hyzmatlarynyň edilmegine mätäç diýip ykrar etmek, durmuş hyzmatlaryny etmek we durmuş hyzmatlarynyň edilmeginiň anyk görnüşleri üçin hil standartlaryny üpjün etmek “Durmuş

hyzmatlary hakynda” Türkmenistanyň Kanunynda bellenilen kadalaşdyryjy hukuk namalara laýyklykda amala aşyrylýar.

21. Türkmenistanyň raýatlary hem-de Türkmenistanyň çäginde hemişelik ýaşayan daşary ýurt raýatlary, raýatlygy bolmadyk adamlar we bosgunlar Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenilen tertibe laýyklykda Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryna kabul edilýär.

22. Türkmenistanyň Zähmet we ilaty durmuş taýdan goramak ministrligi (mundan beýläk - ygtyýarly edara) durmuş hyzmatlary bilen üpjün edijilere hil standartlaryny ulanmak boýunça usuly görkezmeleri berýär we hil standartlary ähli Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar üçin hökmany bolup durýar.

23. Durmuş hyzmatlaryny edýän edaralar, özleriniň edýän durmuş hyzmatlarynyň hilini ýokarlandyrmak üçin hyzmatlaryň döwürleýin we ýyllyk hil gözegçiligini we monitoringi geçirmek boýunça çäreleri hem öz içine alýan öz meýilnamalaryny işläp düzýärler.

IV bap . Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralary dolandyrmak

24. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralara esaslandyryjy tarapyndan wezipä bellenilýän ýolbaşçy başlyklyk edýär.

25. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň ýolbaşçysy ygtyýarlyklarynyň çäklerinde:

1) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralarda wezipeleriň talabalaýyk ýerine ýetirilmegi üçin şahsy jogapkärçilik çekýär;

2) ähli kärhanalarda, guramalarda we edaralarda Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň adyndan çykyş edýär;

3) şertnamalary baglaşýar, ynanç hatyny berýär, öz ygtyýarlyklarynyň çäginde bank hasaplaryny açýar;

4) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň emlägini Türkmenistanyň kanunçylygyna, öz Tertipnamasyna we şu Düzgünnama laýyklykda dolandyrýar;

5) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň serişdeleriniň diňe esaslandyryjynyň çözügütleri esasynda sarp edilmegini üpjün edýär;

6) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň işgärlerini we şahamçalaryň ýolbaşçylaryny bellenen tertipde wezipä belleýär hem-de wezipeden boşadýar;

7) şahamçalaryň tertibini tassyklaýar;

8) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň işgärleri barada höweslendiriş we düzgün-nyzam temmi çärelerini bellenen tertipde ulanýar, şeýle hem aýratyn tapawutlanan işgärleri döwlet sylaglary bilen sylaglamaga hödürleýär;

9) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň wezipe sanawyny Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde tassyklaýar;

10) işgärleriň arasynda wezipe borçlaryny paýlaýar, işiň tabşyrylan ugry boýunça olaryň jogapkärçilik derejesini kesgitleýär;

11) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň içerki zähmet düzgün-tertiple kadalaryny tassyklaýar;

12) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda bellenen tertipde Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralary degişli derman we sargy serişdeleri, saglygy goragyş maksatly önümleri, iýmitleri bilen üpjün etmegi guraýar;

13) esaslandyryjy bilen ylalaşyp, bank karzlaryny ulanýar;

14) Türkmenistanyň kanunçylygyna göz önünde tutulan çeşmelerden maliýeleşdirilýän serişdeleriň çäginde işlemek üçin zerur bolan harytlary satyn alýar;

15) Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan onuň ygtyýarlygyna degişli edilen we esaslandyryjy tarapyndan berilen beýleki wezipeleri amala aşyrýar.

26. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar işgärleriniň wezipä bildirilýän talaplaryna we wezipe borçlary baradaky wezipe gözükdirijilerine laýyklykda degişli hünärmenler bilen üpjün edilmelidir.

V bap. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň hukuklary we borçlary

27. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň öz maksatlaryna ýetmek we wezipelerini amala aşyrmak üçin şulara hukugy bar:

1) şertnamalar esasynda hojalyk işiniň meselelerinde fiziki we ýuridik şahslar bilen özara gatnaşyklaryny guramaga;

2) Türkmenistanyň kanunçylygyna we şu Düzgünnama laýyklykda şertnamalary baglaşmaga;

3) esaslandyryjy bilen ylalaşyp şahamçalary döretmäge;

4) Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralaryň işi üçin esasy we dolanyşyk serişdelerini satyn almaga;

5) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda bellenen tertipde emlägi kärendesine bermäge ýa-da almaga;

6) işlerini meýilleşdirmäge we ösüşiň geljegini kesgitlemäge;

7) alyp barýan işleri barada Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda bellenen tertipde Türkmenistanda ýaýradylmagy çäklendirilýän ýa-da gadagan edilýän maglumatlardan başga maglumatlary erkin ýaýratmaga we mahabat etmäge;

8) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda beýleki hukuklara.

28. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar öz işini amala aşyrannda şu aşakdakylara borçlydyr:

1) Türkmenistanyň kanunçylygyny, şu Düzgünnamanyň kadalaryny we esaslandyryjynyň görkezmelerini, buýruklaryny, öz Tertipnamasynyň kadalaryny berjaý etmäge;

2) durmuş hyzmatlarynyň görnüşleri we formalary boýunça durmuş hyzmatlaryny etmäge;

3) zähmet şertlerine we işgärleriň hukuk goraglylygyna degişli Türkmenistanyň kanunçylygynyň bozulmalaryna garşy bellenen tertipde zerur çäreleri görmäge;

4) durmuş işgärleriniň we durmuş işi boýunça hünärmenleriň hünär taýýarlygyny, gaýtadan taýýarlygyny we hünäriniň ýokarlandyrylmagyny üpjün etmäge;

5) durmuş hyzmatlaryny etmekligiň hilini ýokarlandyrmaga hem-de durmuş hyzmatlarynyň häzirkî zaman kämil usullaryny tejribä ornaşdyrmak boýunça çäreleri geçirmäge;

6) durmuş hyzmatlaryny etmegiň kesgitlenen hil standartlarynyň berjaý edilmegini üpjün etmäge;

7) Türkmenistanyň zähmet kanunçylygyna laýyklykda işgärleri hünär synagyndan geçirmäge;

8) Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde buhgalter hasabatyny alyp barmaga, statistiki hasabatyny bermäge, salgyt geçirimlerini amala aşyrmaga, şeýle hem döwlet pensiýa ätiýaçlandyrmasy boýunça pensiýa gatançlaryny tölemäge;

9) degişlilik boýunça bar bolan ýokary guramasyna ýa-da ygtyýarly edara durmuş hyzmatlary babatynda ähli zerur maglumatlary tabşyrmaga;

10) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda beýleki wezipeleri ýerine ýetirmäge;

11) durmuş hyzmatlaryny edýän edaralar Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde tassyklanan nyrhlar esasynda şertnamalaýyn hyzmatlary amala aşyrmaga.

VI bab. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralary maliýeleşdirmek

29. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralary maliýeleşdirmegiň çeşmeleri şulardan ybaratdyr:

1) Türkmenistanyň Merkezleşdirilen býujeti;

2) ýerli býujetler;

3) hemaýatkärlik kömegi görnüşinde kärhanalardan, guramalardan, edaralardan we hususy telekeçilerden gelip gowuşýan çeşmelerden;

4) tölegli ýa-da böläkleýin tölegli esasynda edilýän durmuş hyzmatlaryny peýdalanyjylardan gelip gowuşýan çeşmelerden;

5) haýyr-sahawat we ynsanperwerlik kömegi görnüşinde gelip gowuşýan çeşmelerden;

6) Türkmenistanyň kanunçylygynda gadagan edilmedik beýleki serişdeler.

30. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar Türkmenistanyň kanunçylygyna we şu Düzgünnama laýyklykda özbaşdak maliýe işlerini alyp barýar.

31. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar Türkmenistanyň kanunçylygynda kesgitlenen salgytlary we býujete degişli hökmany tölegleri töleýänçä, olar öz girdejilerine ygtyýarlyk etmäge hukugy ýokdur.

32. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralar tarapyndan degişli salgytlary we býujete degişli hökmany tölegleri we serişdeleri tölenilenden soňra, galýan girdejini, eger onuň esaslandyryş resminamalarynda başgaça göz önünde tutulmadyk bolsa, onda özleriniň ygtyýaryna gowuşýar.

VII bap. Jemleýji düzgünler

33. Durmuş taýdan hyzmat etýän edaralaryň işgärleriniň düzgün bozulmalary boýunça Peýdalanyjylar tarapyndan bildirilen şikaýatlara seretmekligiň tertibi “Administratiw önümçilik hakynda” Türkmenistanyň Kanunyna laýyklykda amala aşyrylýar.

34. Durmuş taýdan hyzmat edýän edaralary döretmek, üýtgedip gurmak we ýatyrmak Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda amala aşyrylýar.

35. Şu Düzgünnama bilen düzgünleşdirilmedik beýleki gatnaşyklar “Durmuş hyzmatlary hakynda” Türkmenistanyň Kanuny we Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalary bilen düzgünleşdirilýär.

Türkmenistanyň Adalat ministrliگی tarapyndan
2022-nji ýylyň 23-nji sentýabrynda 1646 bellige
alyş belgisi bilen döwlet belligine alnan.